

Årsmøte i Hordaland Bondelag 2015.

Leder Frøydis Haugens tale til årsmøtet:

Ordfører, årsmøteutsendinger, gjester.

Velkommen til Hordaland bondelag sitt årsmøte her i Kvam. Spesielt velkommen til dere som er med oss for første gang. Jeg gleder meg alltid til årsmøtet. Det er en mulighet til å treffe utsendingene personlig, få innspill, høre hva som rører seg der ute i lokallagene. For meg og fylkesstyret er dette utrolig viktig. Årsmøtet er Hordaland bondelag sitt høyeste organ og det er her vi skal legge grunnlaget og trekke linjene for kommende års arbeid, både politisk og organisatorisk. Jeg håper og tror på et godt møte med mange konstruktive innspill og bidrag til arbeidet fylkeslaget skal gjøre fremover.

2014 var den blå-blå regjeringens første hele år ved makten. 2014 var også det første året vi gikk i jordbruksforhandlinger på et tilbud utarbeidet av et departement ledet av en FrP-minister. I næringen var usikkerheten stor, hva kan vi forvente oss? Innretning av tilbudet, forenklinger, strukturrasjonalisering, teoriene og ryktene var mange og usikkerheten var stor.

Landbruket leverte det vi mener var et moderat krav, men avstanden mellom landbrukets krav og statens tilbud var stor, både i kroner og øre og i innretning. Statens tilbud la opp til en omfordeling av midler fra de små til de store gårdene, noe som ville gitt en sentralisering av produksjonen, dårlig utnyttelse av norske resurser og inntektsnedgang for mange bønder. Bondelaget hadde et mål om å inngå avtale, men denne gangen var det ikke mulig. Som dere vet ble det brudd og oppgjøret ble sendt til stortinget.

Bruddet ble markert med sterke aksjoner i hele fylket vårt. Lokallagene var kreative og markerte seg godt i media og lokalsamfunnet med aksjonene sine. Hordaland bondelag dro med to busslaster bønder og støttespillere til "Opptog for norsk matproduksjon" i Oslo i slutten av mai. Vi marsjerte fra Landbrukets hus til Stortinget og fikk markert oss godt både i bybildet og i nasjonale media. Å gå gjennom Oslo sammen med 5000 andre bønder og støttespillere i et drønn av sauebjeller og taktfaste slagord og hele veien få tommel opp, heiarop og applaus av folk på gaten og i trafikken, er en ubeskrivelig følelse som bare MÅ oppleves. Det ga meg en enorm stolthet. En stolthet over å være bonde med verdens viktigste jobb, en stolthet av å være medlem i en så sterk organisasjon som Bondelaget og ikke minst en enorm takknemlighet for å få lov til å være tillitsvalgt for dere Hordalandsbønder.

I juni behandlet stortinget jordbruksoppgjøret. Der ble de største omfordelingene utjevnet. I tillegg la stortinget føringer for årets jordbruksoppgjør. Vi er spente på hvordan regjeringen vil innrette seg i de forhandlingene som kommer snart.

Men bondelaget er mer enn jordbruksoppgjøret. Hele året gjennom jobber vi med politisk påvirkning, både lokalt, regionalt og nasjonalt. Vi samarbeider med forvaltningen, andre organisasjoner og forsøker etter beste evne å fronte landbruket utad. Dette arbeidet foregår i alle ledd i organisasjonen, fra lokallagene til dem som sitter i Oslo. Og alle ledd er like viktige. Bondelagets styrke ligger i nettopp det at vi er representert over hele landet, i omtrent hver kommune. På den måten når vi frem til mange, både de som bestemmer og de som velger dem.

Som nevnt er vi representert i nesten alle kommuner. Det betyr at alle politikere har et lokalt bondelag i sin hjemkommune. På kommunenivå har vi generelt god kontakt med lokale politikere. Dette er en god opplæringsarena for de politikerne som etter hvert rykker oppover til fylkesting og storting, men også for våre tillitsvalgte.

I disse dager utredes kommunesammenslåing rundt om i hele landet. Kommunesammenslåing vil nødvendigvis gi lengre vei mellom lokale tillitsvalgte og lokale politikere. Mange av lokallagene vil nok oppleve at det kan bli vanskeligere å få innpass i kommunestyrene og at det må jobbes på en annen måte enn mange gjør i dag.

I Hordaland har vi både store og små kommuner. Noen lokallag har en veldig enkel og lett jobb når det gjelder politikerkontakt, mens andre må jobbe i lange tider for å få innpass. Et lite eksempel: i min hjemkommune Lindås har vi tre lokallag og nesten direkte linje til ordføreren, mens hos Bergen kommune er det er mye vanskeligere å få politikerne i tale.

De lokallagene som etter hvert vil havne i sammenslåtte kommuner kan heldigvis dra nytte av at vi har lokallag som er vant til større forhold, tyngre byråkrati og lengre vei til makten. Lokallagene i de større kommunene har unik kunnskap om hvordan prosesser foregår og hvordan man best "lobber" inn mot politikere med travle kalendere og flere innbyggere de skal tjene.

For det å påvirke politikerne er viktig. Landbruket er en politisk næring og de fleste avgjørelser som påvirker våre rammebetingelser er politisk bestemt. Nå for tiden har vi en meget handlekraftig landbruksminister. Hun har mye hun vil endre på og mange jern i ilden. Bare siden jordbruksforhandlingene i fjor har det blitt satt ned en rekke partssammensatte grupper. Disse skulle ta for seg forskjellige temaer som feks forenklinger, melkekvoteregioner og markedsbalansering. I tillegg skal det lages ny landbruksmelding.

Landbruksministeren har også bestemt at Bioforsk, Skog og Landskap og NILF skal slå sammen til en organisasjon. Denne har nå fått navnet NIBIO, norsk institutt for bioøkonomi. Det er satt ned et interimstyre som jobber med den saken.

I en slik prosess er det naturlig å se på muligheter for omorganisering og innsparinger og i denne runden er det Bioforsk sine forskjellige forskningsstasjoner som har blitt satt under lupen. Bondelaget følger prosessen tett, både gjennom sin representant i interimstyret og gjennom andre kanaler vi har tilgjengelige.

Det har de siste ukene vært knyttet stor usikkerhet til skjebnen til forskningsstasjonene på Fureneset og i Ullensvang. Fureneset forsker på gras og beite, kulturlandskap i et vestlandsperspektiv. Forsker på drenering, arealproduktivitet, emisjon av klimagasser og best mulig utnyttelse av husdyrgjødsel. Fureneset er nå foreslått nedlagt fra 1/1-2020. Hvem skal da forske frem løsningene for vestlandsjordbruket?

Vi produserer gras til slått og beite på jordsmonn ulikt det de har på østlandet og vi har et helt annet klima enn øst for langfjella. Det går ikke an å forske på dette andre steder enn der disse forholdene er. Man kan ikke forske på vestlandsjordbruk på Ås i Akershus!

Fremtiden til forskningsenheten i Ullensvang er innstilt til å bli vurdert av det nye styret i NIBIO når det er på plass. Denne forskningsenheten er den eneste i sitt slag og er uendelig viktig for fruktproduksjonen både i Hardangerfjorden og i Sogn. Skal landbruket i Hordaland

kunne møte klimautfordringer, øke matproduksjonen og produktiviteten er det viktig at vi i Hordaland står sterkt i kampen om å få beholde disse to enhetene. Denne saken vil komme opp igjen seinere i årsmøtet og jeg ber dere engasjere dere og hjelpe oss med å sikre forskningen for vestlandsjordbruket.

Norsk landbruk har et mål om å øke norsk matproduksjon. I dag er selvforsyningsgraden på knapt 40% her i landet. For å få til en økning MÅ vi ha et fungerende tollvern på de varene vi kan produsere selv, slik som feks melk og melkeprodukter.

Om ca 2 uker oppheves melkekvotekvotesystemet i EU. I dag er melkeprisen i EU grovt sett ca halvparten av den norske. Når kvotene oppheves forventes det en produksjonsøkning som vil gi enda lavere melkepris og man vil havne i en overproduksjonssituasjon. Mange spår at melkeproduksjonen internt i EU vil flytte seg til nordlige og nordvestlige deler av kontinentet og skape enda vanskeligere forhold for bøndene i sør- og østeuropa.

Dette gjør at EU allerede nå er på jakt etter nye markeder for å få omsatt melken sin. Flere ser på Asia og da særlig Kina, med sine 1,3 mrd mennesker og høye økonomiske vekst, som redningen for europeisk melkeproduksjon.

Her hjemme lever vi melkebønder trygt og godt med en melkepris på rundt 5 kr/literen og et tollvern som skal holde den europeiske melken ute fra vårt marked. Men tollvernet på melk og en del melkeprodukter er svakt og jo større forskjell det blir i melkeprisen blir i Europa og Norge, jo lavere blir tollvernet vårt. Dermed er også Norge et fristende marked for den europeiske melken.

Allerede i dag har vi betydelig import av meierivarer fra EU, særlig gjelder dette yogurt, ost og smakssatte produkter. Det ligger i kortene at denne importen vil øke i takt med at kvotene i EU fjernes og prisene der synker.

Så hva kan vi gjøre? Allerede nå produseres det rikelig med melk her i landet, i hvert fall så lenge mye av yogurttforbruket blir dekket av utenlandsk vare. Hvordan skal vi få forbrukeren til å velge norsk vare fremfor den importerte som står rett ved siden av i hyllen?

Jeg mener at vi må løfte frem hvilken særstilling norske produkter har mot importerte produkter, dette gjelder ikke bare på melk, men alle landbruksprodukter som vi kan produsere her i landet. Norge er et høykostland å drive landbruk i. Vi har høyt kostnadsnivå og høye lønninger. Vi har små teiger, små bruk, bratt terreng, kaldt klima, kort vekstsesong osv. Det er ikke uforståelig at noen spør om det virkelig er verdt å drive landbruk under så vanskelig forhold.

Men hva om vi setter ting på hodet? Hva om vi snur våre driftsulemper til å bli produksjonsfordeler? Tenk litt på det, små teiger og små bruk gir god dyre- og plantehelse med lite smittepress. Klimaet vårt med lave temperaturer bidrar til at vi slipper unna en del plantesykdommer som vi ellers måtte sprøyte mot. Vi bruker minst antibiotika i verden, plantevernbruken er også lav. De korte, men lyse somrene gir frukt og grønnsaker med unik smakskvalitet. Kan vi klare å selge dette inn til det norske folk som at norske produkter er produsert under eksklusive produksjonsforhold og dermed får en unik kvalitet? Kan renhet og autentisitet være salgargument nr 1 for norske produkter?

I motsetning til EU har Norge ingen ambisjoner om å gjøre seg gjeldene på eksportmarkedet for jordbruksvarer, men Jeg tror vi har en god del å hente på å snakke opp norske produkter. Synnøve Finden importerer og selger Gresk yoghurt i Norge som er produsert i Hellas, et land som ligger helt i andre enden av skalaen enn oss når det gjelder antibiotikabruk. Vet forbrukeren det? Når han står der i butikken, med Tine sin norskproduserte greske yoghurt i ene hånden og Synnøve Finden sitt greskproduserte, importerte produkt i den andre, vet forbruker hva han velger mellom?

På fiskerisiden, og da særlig på laks, har de vært flinke til å fokusere på produksjonsfordelene ved å produsere her i landet. Fiskeoppdrett er jo ikke unikt for Norge sånn sett, det kan i grunnen flere land starte med så fremt de har en ikke alt for barsk kystlinje. Så hva er det da som selger norsk laks i utlandet? Det er selvsagt først og fremst kvalitet, men det har de norske landbruksproduktene også. Så er det renhet. Lavt antibiotikabruk, det glassklare vannet i fjordene våre, naturen rundt fjordene turistene ser når de ferierer her, ja til og med nordlyset har noen klart å gjøre til et salgsargument for norsk laks i utlandet.

Arne Hjeltnes holdt et innlegg til Lions i Nordbordland for noen år siden. Der fortalte han om Auroralaks, dvs laks som har vokst opp under nordlyset og dermed er ekstra eksklusivt i markedets øyne. Disse salgsfremmende forutsetningene gjelder like mye eller mer for landbruksprodukter som for fiskerinæringen, vi må bare bli flinkere til å løfte de frem og bruke dem overfor forbruker.

Stemningen mellom landbruket og fiskeri har ikke alltid vært like god. Det blir ofte til at man skuler litt misunnelig på hverandre. Det mener vi er totalt unødvendig. Både fisk, kjøtt, korn og grønt er viktige bestanddeler i et sunt kosthold og for mange er mat mat, enten det kommer fra havet eller jorda.

Folks forhold til mat, folks kunnskap om mat og folks interesse for mat er fellespunkt der den blå næringen og den grønne næringen kan samarbeide bedre. I fjor ble det tatt et initiativ til et slikt samarbeid mellom havbruksnæringen og landbruket her i Hordaland. Det har vært litt frem og tilbake, men vi i Hordaland bondelag har fulgt prosessen tett for å sikre oss at vi er med og har en hånd på rattet når toget forlater stasjonen. Nå er vi der, i oppstarten av et nytt matselskap som nå heter Matarena AS, og er et samarbeid mellom blå og grønn næring. Vi har kjøpt oss aksjer i selskapet og har fått Nils Bjørke inn i styret, slik at landbruket er en naturlig del av arbeidsområdet til selskapet. Dette skal dere få høre mer om i løpet av årsmøtet, men jeg er stolt av at fylkeslaget har våget og satse sammen med langt mer pengesterke fiskeriselskap for å forsøke å løfte hordalandsmat og matproduksjon frem.

Til høsten er det kommune- og fylkestingsvalg. Både lokallag og fylkeslag har brukt høsten og vinteren på politisk påvirkning, med møter og innspill til de partipolitiske programmene. Vi ser med glede igjen våre egne formuleringer i flere av partienes dokumenter. Godt jobba, alle sammen!

Det viktige nå er å holde trykket oppe og fortsatt holde landbruk på dagsorden. Vi står foran jordbruksoppkjøret, en ypperlig anledning til å drive kunnskapsbygging hos politikere lokalt. I denne perioden har media også sterkt fokus på landbruk. I et valgår er ofte politikere villige til å stille opp og være med på gårdsbesøk og lignende, og da særlig hvis media er til stede.

Bruk denne muligheten! Få politikerne ut, engasjer dem og vis dem deres ansvarsområde knyttet til næringen vår. Ta dem med på gårdsbesøk, ta en handlerunde i butikken og prat om

norske produkter, samvirketanken, NytNorge osv. Vis dem fortrinnene jeg snakket om tidligere, slik at de også kan fremsnakke norsk landbruk og norsk mat. Et slikt møte gjør kontakten med politikeren seinere så mye enklere, det bygger kunnskap og holdninger og er den enkleste og beste måten vi i bondelaget kan påvirke landbrukspolitikken på.

Lykke til med arbeidet i året som kommer.

Takk for meg.

Frøydis Haugen